

Den colombianske fagbevægelse og dansk samarbejde

Intern rapport, Ulandssekretariatet 2013

Den colombianske fagbevægelse og dansk samarbejde

Intern rapport for Ulandssekretariatet af Merete Hansen, Bogotá, juli 2013

Fotos af Per Holm Pedersen

Indholdsfortegnelse:

Indledning, s. 2

Resume, s. 3

Fredsprocessen, s. 5

Fattigdom og ulighed, s. 6

Menneskerettigheder, s. 8

Fagbevægelsen og dens udfordringer, s. 11

Arbejdsmarkedslovgivning, s. 14

Overvejelser og anbefalinger, s. 18

Interviews og bibliografi, s. 20

Indledning

I Danmark har Ulandssekretariatet, LO og flere af medlemsforbundene fulgt Colombia gennem længere tid, dels via rapporter fra de internationale fagsekretariater og dels via EU og LO's egne kontakter i Colombia. Siden fredsforhandlinger begyndte i Cuba i 2012, har LO fulgt Colombia med særlig interesse.

Kombineret med en række interviews i Bogota med fagforeningsrepræsentanter, Arbejdsministeriet, UNDP, ILO, regeringens menneskerettighedskontor samt menneskerettighedsorganisationer og andre civilsamfundsgrupper er den samstemmende konklusion, at der er brug for international støtte til den colombianske fagbevægelse under fredsprocessen, og at dansk støtte vil blive hilst velkommen af både den colombianske fagbevægelse og regeringen.

Flere af LO's medlemmer er interesserede i Colombia, blandt andre 3F, hvor man i solidaritetsgruppen Fagligt Colombia Forum tog initiativ til en delegationsrejse til Colombia i april 2012¹. Efter rejsen indledtes en indsamling til en lokal fagforeningsgruppe i provinsen Meta. Støtten går til den regionale bonde- og landarbejderfagforening SINTRAGRIM i landsbyen Puerto Esperanza, til genopbygning af et lokalt fagforeningshus.

---

¹ Se rejserapport: Historien om et bebudet mord. April 2012 www.colombiafokus.dk Den faglige delegation til Colombia i april 2012 bestod af repræsentanter for 3F, HK, Prosa, Dansk Socialrådgiverforening, Byggefagenes Samvirke samt folketingsmedlem Christian Juhl fra Enhedslisten. Fagligt Colombia Fokus er et netværk i den danske fagbevægelse, der støtter colombianske arbejderes ret til liv og rimelige arbejdsvilkår. Netværket blev stiftet i december 2009.

Resume

Colombias fagbevægelse står over for store udfordringer i den kommende tid i forsøget på at forbedre arbejdsvilkårene for millioner af arbejdere.

Arbejdsmarkedsforholdene er ikke enestående for Colombia. Lignende forhold ses i de fleste latinamerikanske lande, men i Colombia er situationen på arbejdsmarkedet påvirket af flere eksterne forhold, som ikke ses i samme grad andre steder i regionen: Det gælder for eksempel vold mod fagforeningsledere og medlemmer, en omfattende antipati mod fagforeninger i samfundet og mange arbejdsgiveres voldsomme modstand mod arbejdernes forsøg på at danne fagforeninger.

Samtidig bidrager den voksende uformelle økonomi (en af de største i Latinamerika) og nye kontraktformer til, at fagforeningsaktivitet vanskeliggøres yderligere.

Præsident Juan Manuel Santos har, siden han blev valgt, sat en galopperende udvikling i gang, og Colombia har nu den tredjestørste vækstrate (vækstøkonomi) i Latinamerika og kæmper med Argentina om at blive den tredjestørste økonomi i regionen² efter Brasilien og Mexico. Colombias mange nye frihandelsaftaler (14) og udenlandske investeringer i en række produktive sektorer har fremskyndet Colombias behov for at forbedre menneskerettighederne og særlig arbejdstagernes rettigheder. Colombia er det land i verden, hvor flest fagforeningsfolk bliver dræbt. Således er 63 procent af det seneste årtis registrerede drab begået på fagligt aktive.

Fredsforhandlingerne, der er indledt mellem den colombianske regering og guerillagruppen FARC, har skabt store forventninger. Fredsprocessen vil være rammen for de kommende års politiske og økonomiske udvikling i Colombia. Implementering af de mange nye reformer og de kommende fredsaftaler kræver, at alle samfundets aktører deltager aktivt, og fagbevægelsen vurderes af mange iagttagere som en afgørende, demokratisk aktør i fredsprocessen.

Fredsprocessen vil betyde begyndelsen på en ny historisk periode, der for første gang i over 50 år vil være uden guerillagruppernes væbnede kamp og afsmittende effekt på hele samfundet. Guerillaens medlemmer vil som følge af de kommende fredsaftaler blive inkorporeret i det politiske system som nye, demokratiske aktører.

Årtiers voldsomme forfølgelse af fagbevægelsen og krænkelser af de grundlæggende menneskerettigheder har resulteret i, at Colombia har en ekstremt lav organiseringsgrad, en af de laveste i regionen. Den interne væbnede konflikt gennem fem årtier har også i høj grad øget den politiske polarisering af det colombianske samfund, og fagbevægelsen er ingen undtagelse.

Der eksisterer fortsat i Colombia et udbredt negativt billede af fagforeninger og deres medlemmer og ledere. Fagbevægelsen har gennem årtier været udsat for en omfattende stigmatisering, som mange medier og den offentlige opinion har videreført.

---

² Kilde: DANE, Statens Statistik (El Departamento Administrativo Nacional de Estadística), som i året andet kvartal satte væksten til 4,2%. I denne artikel i en blog på den spanske El País diskuteres de latinamerikanske økonomier og kampen om tredje pladsen. <http://blogs.elpais.com/eco-americano/2012/12/los-pron%C3%B3sticos-para-la-econom%C3%ADa-latinoamericana-del-a%C3%B1o-13.html>

Der eksisterer en generel anti-fagforeningskultur, som holdes i live af mange af de store, private firmaer og private medier. Typisk er der blevet sat lighedstegn mellem fagforeningsmedlemmer og guerillaen. Forfølgelse og drab er ifølge eksisterende oplysninger først og fremmest foretaget af paramilitære grupper, men også guerillaen, statsansatte og private har været involveret. Som led i retsopgøret under fredsprocessen kræver fagbevægelsen retsforfølgelse af de ansvarlige.

Samtidig er den traditionelle fagforeningsstruktur blevet en hæmsko for udvikling af nye faglige organisationer, og der er brug for en omstrukturering fra virksomhedsbaserede fagforeninger til brancheorganisationer.

Mangel på hurtig omstillingsevne i de eksisterende fagforeninger og fortsat politisk polarisering svækker yderligere. Det foregår i en tid, hvor nye produktionsmåder dukker op, distribuering, kommercialisering og frihandelsaftaler, ny teknologi, nye kontrakttyper og fleksible forhold mellem arbejdsgivere og arbejdstagere. Samtidig er den colombianske stat stadig skrøbelig, hvilket giver plads til, at volden mod fagbevægelsen fortsætter, og den høje straffrihed ikke reduceres.

Den sociale dialog og trepartsforhandlinger er svag og kan ikke styrkes, uden at andre samfundsaktører – herunder medierne – samtidig begynder at ændre på det generelle, negative billede af fagforeninger.

Ligeledes bør den colombianske regering vise fremskridt i implementeringen af de ILO-konventioner, som Colombia har underskrevet, og som handler om de grundlæggende rettigheder på

arbejdsmarkedet. Herunder forhandlinger inden for den offentlige sektor, strejkeretten og ikke mindst retslige og proceduremæssige aspekter vedrørende arbejdernes ret til at organisere sig og forhandle fælles overenskomster.

Disse juridiske og administrative barrierer er en af de helt store forhindringer for faglig aktivitet i dag, ifølge mange iagttagere.

Fagbevægelsens egne medlemmer, arbejdsministeriet og politiske aktører samt internationale observatører fremhæver, at fagbevægelsen har brug for at blive styrket og øge sin kapacitet både lokalt og på landsplan for at kunne udøve afgørende indflydelse på Colombias nye fredsproces og hermed forbedring af arbejdstagernes rettigheder.

Fredsprocessen

Siden fredsforhandlingerne begyndte i 2012, er der blevet lagt stort pres på både regeringen og FARC for at nå en fredsaftale inden for en overskuelig fremtid. Colombias præsident Juan Manuel Santos, der tiltrådte i 2010, indledte hemmelige aftaler med Colombias største guerillagruppe FARC i marts 2012. Denne første fase blev afsluttet i august samme år med underskrivelse af en aftale, der dikterer en dagsorden med seks punkter.³ Der har således foregået fredsforhandlinger siden oktober 2012 i Havana med Cuba og Norge som garanter og Venezuela og Chile som venskabslande. De aktuelle forhandlinger fik et gennembrud, da man i slutningen af maj 2013 opnåede enighed om dagsordenens første punkt, jord- og landbrugsreformer.

Forventningerne i Colombia er skyhøje, og samfundets forskellige sektorer lægger omfattende pres på både regeringen og FARC for at få de endelige fredsaftaler underskrevet inden kongresvalget i marts og præsidentvalget i maj 2014.

Det frygtes, at hvis den yderste højrefløj med tidligere præsident Alvaro Uribe i spidsen vinder frem ved de kommende valg, vil det kunne standse fredsforhandlingerne og helt annullere fredsaftalerne, eftersom fløjen udtrykker sig stærkt imod regeringens politiske forhandlinger med FARC. Alvaro Uribe og flere af medlemmerne (lokalpolitikere, kongresmedlemmer og private forretningsfolk) i den nye, politiske højrefløjsgruppe organiseret i Centro Democrático, beskyldes af flere menneskerettighedsgrupper og andre civilsamfundsgrupper for at have samarbejdet med de paramilitære grupper under den lange interne konflikt.⁴

Den kommende fredsopbygning og forsoningsproces i Colombia forventes at tage lang tid. Civilsamfundets inddragelse i alle faserne er afgørende for fredsprocessens succes. Samtidig er civilsamfundet hårdt ramt af fem årtiers intern væbnet konflikt, politisk polarisering, passivitet og træghed.

Konfliktens mange ofre og pårørende har aldrig modtaget moralsk oprejsning eller erstatning. Regeringen fik i 2011 en historisk lovgivning vedtaget i Kongressen. *Victims and Land Restitution Law* (1448/2011), som sætter fokus på sandhed, retfærdighed og genoprejsning (*truth, justice and reparation*). Med implementeringen af denne lov vil man forsøge at skabe retfærdighed ved at give moralsk og økonomisk erstatning til de 5,7 millioner ofre, som regeringen har registreret på nuværende tidspunkt.

Regeringen ønsker derved at styrke en forsoningsproces for at kunne se fremtiden i møde og styrke en demokratisk udvikling i landet – for første gang i 50 år uden tilstedeværelsen af

---

³ De seks punkter, der skal forhandles om iflg. aftale underskrevet af regeringen og FARC 26. august, er:

1. Integreret landbrugsudviklingspolitik (Política de desarrollo agrario integral)
2. Politisk deltagelse (Participación política)
3. Afslutning på konflikten (Fin del conflicto)
4. Løsning på narkoproblemet (Solución al problema de las drogas ilícitas)
5. Ofrene (Víctimas)
6. Etablering af mekanismer til at implementere og verificere de kommende fredsaftaler (Implementación, verificación y refrendación)

⁴ Siden 2006 er parapólitica blevet dokumenteret af både menneskerettighedsgrupper og retssystemet i Colombia. Parapolítica er udtryk for, at politikere, både på kommunalt plan og landsplan, har samarbejdet med de væbnede paramilitære grupper under den interne konflikt med både økonomisk og anden støtte.

væbnede guerillagrupper. Denne lovgivning er blevet mødt med en vis tilfredshed af mange menneskerettighedsgrupper samtidig med, at flere svagheder i loven påpeges.

I fredsprocessen er det store spørgsmål, hvordan man undgår drab på og forfølgelse af civile. Det frygtes, at de neo-paramilitære grupper kan øge deres modstand mod fredsprocessen i den kommende tid og øge overgreb på lokale ledere, inklusiv fagforeningsledere, politiske ledere, journalister med flere.

Disse neo-paramilitære grupper har siden august 2010 (siden Juan Manuel Santos-regeringens indsættelse) gået stærkt imod *Victims' Law* og har myrdet en lang række lokale ledere. Alene i de første fem måneder af 2013 blev 15 ledere dræbt.

Fattigdom og ulighed

Trods de senere års økonomiske vækst har Colombia fortsat store problemer, når det gælder ulighed og fattigdom. Cirka en tredjedel af den colombianske befolkning lever i dyb fattigdom.

Ifølge FN ligger Colombia dermed på tredjepladsen i Sydamerika med 34 procent fattigdom kun overgået af Paraguay og Bolivia.⁵ FN har desuden placeret Colombia som det andet mest ulige land i hele regionen (Latinamerika og Caribien) efter Haiti og det syvende mest ulige land på verdensplan.

Disse kedelige placeringer er modsagt af præsident Juan Manuel Santos, der i begyndelsen af 2013 opgav

tal for en nedgang i fattigdommen til 32,7 procent og et fald i gini-indeks fra 55,9 til 53,9. Mennesker i ekstrem fattigdom (10,4 procent) er ikke faldet tilsvarende. Det svarer til, at cirka 20 millioner colombianere lever i fattigdom og cirka 7 millioner i ekstrem fattigdom. Fattigdommen rammer flest kvinder, og det samme gælder arbejdsløsheden, som er over 10 procent og en af de højeste i regionen (12,9 procent blandt kvinderne og 8,3 procent blandt mændene, på landet er tallene 12 procent kvinder og 4 procent mænd). Fattigdommen er størst på landet, hvor tre ud af fire lever i fattigdom. Det er med til at forklare landbefolkningens stigende utilfredshed og krav om bedre levevilkår.

Det store fattigdomsproblem kompliceres yderligere af, at fem millioner lever som internt fordrevne. Fattigdommen forklarer også, hvorfor guerillagrupperne i Colombia gennem de

⁵ ECLAC: Panorama Social en América Latina, 2012. Og ifølge ECLAC er Colombia på tredjepladsen vedrørende direkte udenlandske investeringer efter Brasilien og Chile og har dermed overhalet Mexico.

For yderligere økonomisk oversigt se den Interamerikanske Udviklingsbanks opgørelser.

<http://www.iadb.org/research/LatinMacroWatch/CountryTable.cfm?country=Colombia&lang=en>

seneste fem årtier har haft en vis opbakning i landbefolkningen. Helt basale forhold som adgang til arbejde, sundhed, uddannelse, jord, bolig, elektricitet, veje med mere er i mange regioner helt fraværende og har været hovedkravene fra guerillaen.

Colombias enorme strukturelle skævheder blev pointeret af FN's Højkommissær for Menneskerettigheder Navi Pillay, der besøgte Colombia i juli. Pillay udtrykte stor bekymring for Colombias fattigdom og ulighed og understregede, at det er presserende at gøre noget:

"It will not be easy to create a society that respects each other's rights after years of conflict ... A peace accord is only the first phase. What really matters is how the peace accords are implemented; how violations will stop and not be repeated; how peace will improve the rights to political participation, health and education; and how it will reduce the poverty and extreme poverty. This is why the human rights must be at the centre of the peace process." She also highlighted the need to ensure that everyone has an opportunity to make their voice heard in the peace discussions on issues that directly affect them; to urgently address the "huge disparities" in economic, social and cultural rights; and to ensure that there is no impunity for rights violations committed during the conflict.⁶

Regeringen lancerede fra begyndelsen et ambitiøst udviklingsprogram, der skulle åbne Colombia op for omverdenen gennem nye frihandelsaftaler og ved at tiltrække udenlandske investeringer. Dertil satsede regeringen på omfattende økonomiske og politiske reformer for at "modernisere" landet og få Colombia ud af den isolation, som konflikten og den forrige regering for alvor havde bragt Colombia i.

Regeringens politik afspejlet i den nationale udviklingsplan (2010-2014) har prioriteret fem udviklingsområder; de såkaldte fem lokomotiver, der skal skabe vækst, udvikling og nye arbejdspladser og dermed bringe landet ud af fattigdommen. De fem sektorer – minedrift, landbrug, infrastruktur, boliger og innovation – har på få år sat gang i nye, gigantiske projekter.

Særligt inden for minedriften og agroindustrien har mange projekter, med blandt andet udenlandsk investering, mødt stor modstand fra fagforeninger og landbefolkningen i de berørte områder med henvisning til manglende miljøhensyn, ingen lokal udviklingspolitik samt dårlige arbejdsforhold.

En stor del af kritikken fra fagbevægelsen og andre civilsamfundsgrupper handler om, at regeringen først og fremmest tilgodeser de store multinationale selskabers interesser i den nationale udviklingspolitik og igen tilsidesætter den fattigste del af befolkningens interesser.

Colombia har det seneste år oplevet en stigende utilfredshed og en række protestaktioner inden for eksempelvis minedrift, landbrug, industri og transport. Fagforeninger har sammen med andre civilsamfundsgrupper stået for en række landsdækkende aktioner, som alle retter sig mod regeringens manglende opfyldelse af løfter om økonomiske og sociale forbedringer.

---

⁶ Navi Pillay besøgte Colombia 16-19. juli 2013, inviteret af den colombianske regering. Højkommissærens kontor er blevet forlænget i Colombia til august 2014, men det forventes, at kontoret fortsætter yderligere som en af de uafhængige observatører under implementeringen af fredsaftalerne.

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=45463&Cr=Colombia&Cr1=#.UewwDo1vi8A>

Menneskerettigheder

Overgreb på fagbevægelsen

Den colombianske fagbevægelse er blevet forfulgt, krænket og stigmatiseret gennem de seneste 30 år. Selektive og systematiske drab på faglige ledere, forfølgelse, trusler og forsvindinger på alle niveauer har været dagligdag i flere årtier.

Samtidig har der eksisteret en helt uacceptabelt lav opklaringsprocent, retsforfølgelse og straf af de ansvarlige. Som tidligere nævnt er Colombia det land i verden, der har flest dræbte fagforeningsfolk.

Paula Gaviria, leder af regeringens kontor for støtte til ofre (*Unidad de Víctimas*), der arbejder med registrering af ofre og hjælpeprogrammer til konflikts ofre under *Victims and Land Restitution Law* fra 2011, har opgjort følgende: 12.748 overtrædelser af menneskerettighederne inden for fagbevægelsens regi, herunder 2.931 dræbte og 226 forsvindinger. 487 fagforeninger har været ofre for vold og krænkelser, og 313 fagforeninger har oplevet et (eller flere) af deres medlemmer blive dræbt.⁷ Alene under Uribe-regeringen (2002-2010) blev der dræbt 500 fagforeningsmedlemmer.⁸

Det colombianske fagforeningsinstitut har opgjort følgende liste over overgreb fra 2002-2012. Den faglige hovedorganisation CUT og menneskerettighedsorganisationen CAJAR⁹ har indleveret disse og andre oplysninger til Den Internationale Straffedomstol og anmoder om yderligere undersøgelse af de mange overgreb mod den colombianske fagbevægelse – en situation, de betegner som en forbrydelse mod menneskeheden.

Den Internationale Straffedomstol har allerede gennem længere tid rettet sit søgelys mod Colombia og har sat undersøgelser i gang vedrørende de paramilitære grupper. Flere internationale menneskerettighedsorganisationer betegner uafhængigt af hinanden overgrebene mod fagforeningerne og deres medlemmer i Colombia som værende uden fortilfælde.

⁷ Paula Gaviria, direktør for Unidad de Atención y Reparación de Víctimas, interview med ENS, 23. november 2012. <http://www.ens.org.co/index.shtml?apc=a---;1;-;-&x=20167385>

⁸ Artikel i Razonpublica af Luis Celis, 31. januar 2011. <http://razonpublica.com/index.php/conflicto-drogas-y-paz-temas-30/1746-violencia-contra-el-sindicalismo-en-colombia-una-larga-y-triste-historia.html>

⁹ CAJAR, Colectivo de Abogados José Alvear Restrepo <http://www.colectivodeabogados.org/> en af de førende menneskerettighedsorganisationer i Colombia.

Menneskerettighedskrænkelser mod fagforeningsmedlemmer i Colombia, 2002-2012 (30 de juni 2012)¹⁰		
Type krænkelser	Antal sager	Andel i procent
Ulovlige husundersøgelser	32	0,50
Trusler	3.785	59,66
Attentater	133	2,10
Forsvindinger	61	0,96
Tvangsfordrivelsler	656	10,34
Ulovlige tilbageholdelser	455	7,17
Drab	775	12,22
Forfølgelser	361	5,69
Kidnapninger	57	0,90
Tortur	29	0,46
Ialt	6.344	100

Som dokumentation for de mange alvorlige menneskerettighedskrænkelser udgav UNDP i 2011 en undersøgelse om overgreb på den colombianske fagbevægelse fra 1984-2011.¹¹ Det er den mest omfattende undersøgelse af menneskerettighedskrænkelser mod fagforeninger og deres medlemmer i Colombia.

Rapporten bygger på seks studier foretaget af anerkendte colombianske tænketanke (Arco Iris, Cinep, Dejusticia, Cerac, Cipe, Fip) samt en række supplerende analyser og oplysninger fra fagbevægelsen.

Undersøgelsen konkluderer, at tre store forbund FECODE, SINTRAINSAGRO og USO har været de mest forfulgte og ofre for 64,6 procent af samtlige fagforeningsdrab mellem 1984 og 2010. I samme periode er næsten halvdelen af drabene, 47 procent, koncentreret i en af landets 32 provinser, nemlig Antioquia (provinshovedstad Medellin), hvor Colombia mest dynamiske, økonomiske udvikling har fundet sted. Det er også den provins, hvor de paramilitære grupper har været stærkest.

Der foregår fortsat alvorlige forfølgelser af fagforeningsmedlemmer i Colombia. Selv om drabstallene har været faldende siden 2003, er omfanget af dødstrusler og anden intimidering steget, hvilket bekræfter, at der fortsat er grupper i samfundet, der helst ikke ser fagforeningerne ekspandere og øge deres indflydelse.

Disse stærkt højreorienterede grupper allieret med de neo-paramilitære grupper støtter heller ikke regeringens nye demokratiske tiltag, herunder fredsdialogen med guerillagruppen FARC.

En stor del af civilsamfundets aktive medlemmer, der i dag arbejder for fred, menneskerettigheder og demokrati, er tvunget til at modtage ekstra beskyttelse fra Indenrigsministeriets beskyttelsesprogram for personer i risiko eller søge i eksil. Cirka 1.300

¹⁰ Kilde: ENS, Escuela Nacional Sindical, colombiansk uafhængig fagforeningsinstitut. Se tabel i brev af 9. oktober 2012, fra European Center for Constitutional and Human Rights, ECCHR.

¹¹ UNDP, diciembre 2011: Reconocer el pasado. Construir el futuro. Informe sobre violencia contra sindicalistas y trabajadores sindicalizados 1984-2011. Rapporten er ved at blive oversat til engelsk, juli 2013. <http://www.pnud.org.co/sitio.shtml?x=66637#.Ual7KEBvi8A>

faglige ledere, der har modtaget trusler eller af anden grund er i risiko, er således i dag under Indenrigsministeriets beskyttelsesprogram for civile (Unidad Nacional de Protección).¹²

USO, oliearbejdernes fagforening, rapporterede i 2012 om otte dræbte medlemmer og en række trusler samt attentatforsøg senest i maj 2013.¹³ En lang række andre fagforeninger, blandt andre lærernes forbund FECODE og landarbejdernes fagforening SINTRAINSAAGRO rapporterer tilsvarende om fortsat forfølgelse og trusler.¹⁴

Vold mod fagforeningsmedlemmer i 2012¹⁵		
Voldstype	Antal	%
Dødstrusler	431	68,8
Tvangsfordrivelse	90	14,4
Overfald	49	7,8
Ulovlige tilbageholdelser	20	3,2
Drab	20	3,2
Drabsforsøg	7	1,1
Forsvindinger	5	0,8
Tortur	2	0,3
Ulovlige husundersøgelser	2	0,3
Ialt	626	100

Andre menneskerettighedsovergreb

Colombia har rekord i antallet af menneskerettighedsovertrædelser ifølge internationale rapporter.¹⁶

Siden den interne konflikt blussede op i 60'erne, menes 220.000 colombianere¹⁷ at være blevet dræbt, og fem millioner¹⁸ er registreret som internt fordrevne alene siden 1985. Forsvindinger, tortur, seksuelle overgreb på kvinder og kidnapninger hører fortsat til de daglige krænkelser.

Ligeledes har Colombia en kedelig placering, hvad angår ofre for landminer med 10.455 registrerede ofre indtil juni i år.

¹² Regeringens Beskyttelsesenhed, Unidad Nacional de Protección, har i dag ca. 10.800 personer under beskyttelse, en stigning på to år fra 8.073, og budgettet hertil for 2013 er sat til 123 millioner USD.

¹³ Jvf. MH's interview med oliearbejdernes formand, Rodolfo Vecino, USO, 27. juni 2013

¹⁴ Jvf. MH's interview med Eberto Enrique Díaz Montes, formand for FENSUAGRO, medlem af CUT. (Federación Nacional Sindical Unitaria Agropecuaria), Bogotá 2. juli 2013

¹⁵ Kilde: OECD Accession Colombia. TUAC (Trade Union Advisory Committee)

¹⁶ Se FN's Menneskerettighedsrapport, Human Rights Watch, Amnesty International

<http://www.hrw.org/americas/colombia>

<http://www.ohchr.org/en/countries/lacregion/pages/coindex.aspx>

<http://www.amnesty.org/en/region/colombia>

¹⁷ 24. juli udgav det statslige Center for Historisk Erindring (CMH, Centro de Memoria Histórica) en 400 sider lang rapport som den første samlede, historiske opsamling over konfliktens ofre i Colombia.

¹⁸ Ifølge det uofficielle tal fra menneskerettighedsorganisationen CODHES er tallet 5,7 millioner internt fordrevne.

15 lokale forkæmpere for menneskerettigheder er blevet dræbt i de første fem måneder af 2013.¹⁹ Ofrene for de fleste drab de senere år har været lokale community- og bondeledere, inklusiv oprindelige folk, oftest internt fordrevne, som står for den lokale organisering i områder, hvor regeringen er i færd med at tilbagelevere jorden som led i implementeringen af den nye lov *Victims and Land Restitution Law*.

Nationale og internationale menneskerettighedsgrupper har rejst omfattende kritik af regeringen for manglende beskyttelse af civilbefolkningen i tidligere og nuværende konfliktområder. Journalister, akademikere, oprindelige folks ledere og lokale politikere bliver stadig udsat for dødstrusler og anden intimidering.

Desuden er overgreb på børn og unge fortsat et stort problem, blandt andet den fortsatte tvangsrekruttering til de illegale, væbnede grupper. Internt fordrevne børn og unge i byområder er stærkt udsatte og i risiko for at blive revet med ind i de kriminelle væbnede bander og guerillaen, som også opererer i de fattige byzoner.

En undersøgelse fra det statslige sociale børneværn, ICBF²⁰ har opgjort, at cirka 18.000 børn og unge er involveret i en illegal væbnet gruppe eller i en kriminel bande. Og 100.000 børn og unge er på en eller anden måde med i en illegal økonomi direkte kontrolleret af de væbnede grupper og kriminelle bander.²¹

Endelig er børnearbejde et stort problem i Colombia. Ud af 11,3 millioner børn mellem 5 og 17 år er 1.458.000 i en eller anden form for arbejde (landbrug 35,6 procent, handel 30,4 og industri 14,5 procent).²²

Fagbevægelsen og dens udfordringer

Lav organisationsgrad og forældet struktur

Ifølge det private og anerkendte fagforeningsinstitut, ENS²³, er organisationsgraden i Colombia på 4,4 procent og dermed kun en fjerdedel af, hvad den var i Colombia i 60'erne og 70'erne. Det kan til sammenligning nævnes, at Argentina, Brasilien og Uruguay har en organiseringsgrad omkring 30 procent. Chile, som også har indgået fleksible arbejdsaftaler som i Colombia, er tæt på 12 procent.²⁴

I Colombia er størstedelen af fagforeningerne medlem af de tre landsorganisationer CUT, CTC og CGT²⁵. CUT er den største og har 65 procent af alle fagforeningsmedlemmer. De store

¹⁹ Ifølge den lokale organisation *Programa Somos Defensores* er der en stigning i drab og overgreb siden 2011 på lokale menneskerettighedsforkæmpere.

²⁰ ICBF, Instituto Colombiano de Bienestar Familiar. Statslig institution for hjælp til børn og unge.

²¹ Undersøgelsen fra ICBF "Como corderos entre lobos" er første gang, man har studeret tvangsrekruttering af børn og unge i Colombia. Undersøgelsen har taget fire år og 80 researchere har været involveret.

²² Statistik iflg. DANE (Statens Statistik Institut)

²³ ENS, Escuela Nacional Sindical. Colombiansk ekspertorganisation i faglige spørgsmål, der står for dataindsamling og monitorering af fagbevægelsen. Tæt samarbejde med CUT.

²⁴ José Vidal Castaño 2012

²⁵ 50% opgøres af José Vidal Castaño, mens ENS direktør Luciano Sanin opgør 95%. Der er ingen tvivl om, at tallet er højt, da der ikke er andre store landsorganisationer, som formår at samle.

CUT (Central Unitaria de Trabajadores de Colombia), dannet i 1986.

CGT (Confederación General de Trabajo)

CTC (Confederación de Trabajadores de Colombia)

forbund – lærernes forbund FECODE, oliearbejdernes USO og landarbejdernes SINTRAINAGRO – er medlemmer af CUT.

Tendensen de senere år er færre organiserede arbejdere, selv om der er tegn på, at unge arbejdere begynder at organisere sig. De nye fleksible ansættelsesforhold, som arbejdsmarkedsreformer har givet grønt lys for, og de konstante angreb på de traditionelle fagforeninger og chikanering af fagligt arbejde er væsentlige årsager til den lave faglige organisering. Både fagforeningsledere og uafhængige observatører er enige om at forklare årsagerne.

*"The drop in unionization is due to a variety of factors which include the move corporations to employ sub-contracted workers via associations or labour cooperatives (CATs). This is a form of third party sub-contracting. Workers are not directly employed by the company and thus not beneficiaries of employment law, they are in fact self-employed and not in receipt of benefits that a company is required to provide under employment law to its employees."*²⁶

De senere års udvikling har resulteret i en opdeling af fagbevægelsen i mange små organisationer, der har ringe kapacitet til at mobilisere nye medlemmer og koordinere med andre fagforeninger, og som til sidst ender med at servicere arbejdsgivernes interesser mere end arbejdstagernes. Der er flere fagforeninger i den private sektor end i den offentlige, men flere organiserede arbejdere i den offentlige sektor.

Antal fagforeninger og fagforeningsmedlemmer i 2010²⁷

Fagforeningstype	Antal	Andel i procent	Medlemstal	Andel i procent
Privat	2.138	72,82	384.502	47,36
Statslig	798	27,18	427.348	52,64
I alt	2.936		811.850	

Initiativer til at omorganisere fagforeningsstrukturen i Colombia fra virksomhedsbaserede fagforeninger til industri- og branchefagforeninger blev indledt med en CUT-kongresbeslutning i 2006, men udviklingen går langsomt.

Man foretager i øjeblikket konsultationer hos medlemmerne i en række brancher og sektorer. I mine- og energisektoren er processen sat i gang, og der skal sammenlægges 17 områder for at opnå flere medlemmer og færre fagforeninger. Der er i dag cirka 35.000 arbejdere organiserede i fem-seks fagforeninger, men med et potentiale på mellem 250.000 og 500.000 arbejdere. I 2011 blev der afholdt et fælles møde, hvor SUME, fællesfagforeningen for hele mine- og energiområdet, blev dannet. Siden har man befundet sig i en overgangsfase.²⁸

²⁶ ABColombia: Colombia: do human rights policy changes hold up to scrutiny? Oct. 2011.

<http://www.abcolombia.org.uk/mainpage.asp?mainid=17>

²⁷ Jose Vidal Castaño : Panorama del sindicalismo en Colombia, abril 2012, som har baseret oplysningerne på ENS datasystem, Arbejdsministeriet, CUT og andre fagforeninger.

²⁸ MH's interview formand for USO, oliearbejderne, Rodolfo Vecino 27.06.2013. SUME (Sindicato Unico Minero-energético)

Fagbevægelsen mangler i høj grad en mere dynamisk omstruktureringsproces på et arbejdsmarked, hvor omkring 60 procent arbejder i den uformelle økonomi, en af de højeste procentdele i Latinamerika. En mere samlet fagbevægelse vil bedre kunne gøre front mod den dominerende anti-fagforeningskultur ved at skabe forståelse for fagforeninger og deres virke. Den vil have øget kapacitet til at forhandle og dermed udøve større indflydelse på arbejdsvilkår og leveforholdene generelt.

I den colombianske fagbevægelse ses begyndelsen til et generationsskifte, som forventes at sætte gang i en ny dynamik. Med en kommende fredsaftale forventes det, at unge i højere grad vil engagere sig i samfundsspørgsmål og også organisere sig fagligt på andre måder end i dag, hvor mange opfatter faglig organisering som lig med guerilla-aktivitet. Kun få unge har kendskab til og forstår fagforeningernes rolle i en demokratisk udvikling og ved stort set intet om faglige rettigheder og fagforeningernes forsvar heraf. Fordommene og anti-fagforeningskulturen i store dele af samfundet skyldes ikke mindst uvidenhed.

Social dialog og trepartsforhandlinger

Den ringe sociale dialog inden for arbejdsmarkedet er blandt andet et resultat af den anti-fagforeningskultur, der sidder dybt i arbejdsgivere og arbejdsledere. Det er en kultur, der åbent opponerer mod, at arbejdere overhovedet organiserer sig.²⁹

Den Permanente Kommission for Samråd vedrørende Arbejds- og Lønpolitik er uden tvivl den vigtigste instans for samråd for fagforeninger, hvor der deltager repræsentanter for de tre landsorganisationer.

Kommissionens arbejde foregår på landsplan og har sin oprindelse i Colombias forfatning fra 1991 og lovgivningen fra 1996 (Lov 278/1996). Det er et trepartsorgan med fagforeninger, regering og arbejdsgivere, som ud over arbejdsforhold og lønpolitik også har ILO-konventionerne og deres overholdelse på dagsordenen.

Ligeledes er der nedsat en række tematiske arbejdskommissioner vedrørende job, social sikkerhed, uddannelse, arbejdsmarkedslovgivning og lønpolitik. Derudover er der blevet etableret regionale trepartskommissioner i en række af Colombias 32 provinser, men de har endnu ikke konsolideret sig.

Trods de store anstrengelser, siden kommissionen blev oprettet i 1996, er resultaterne meget sparsomme. Kommissionen har kun opnået at løse enkelte arbejdskonflikter, og få gange er dens medlemmer blevet enige om fastsættelse af den årlige minimumsløn. Kommissionens arbejde for at opnå enighed i samråd mellem de tre parter bliver først og fremmest vanskeliggjort af den manglende tillid mellem parterne.

---

²⁹ Álvaro Delgado, 6 mayo 2012, Razonpublica: Crisis Sindical y reagrupamiento de la izquierda.

Som konsekvens af den langvarige konflikt hersker der en generel udbredt mistillid blandt alle grupper i samfundet, og i dette trepartsforum er mistilliden ganske givet den største forhindring til at opnå reelle fremskridt og fælles aftaler inden for en lang række sociale og økonomiske problemstillinger på arbejdsmarkedet.

Så længe den væbnede konflikt foregår, vil tillidsspørgsmålet være et følsomt emne oven i den herskende modvilje mod fagforeningers arbejde. Arbejdere, der forsøger at organisere sig og kræve deres rettigheder, herunder overenskomster, bliver sat i forbindelse med guerillaen. Årtiers fordomme, godt hjulpet på vej af medierne, om, at fagforeningsledere og medlemmer sandsynligvis er allieret med guerillaen, er meget vanskelige at afmontere.

Fagbevægelsen er bevidst om sin egen svækkede indflydelse, og det har skabt fornyet, intern debat om strategien for det fremtidige fagforeningsarbejde. Derudover er de regionale samrådskommissioner (også underlagt lovgivningen) ofte domineret af politiske eller personlige interesser og ikke tilstrækkeligt stærke til at udøve indflydelse på landsplan.

Arbejdsmarkedslovgivning

Organisationsfrihed

Organisationsfriheden er sikret i Colombias forfatning fra 1991, og en ny lovgivning fra 2004 slår arbejdernes ret til faglig organisering fast. (Lov 584/2004). På trods af, at Colombia har underskrevet de vigtigste ILO-konventioner, og forfatningen fra 1991 giver en juridisk ramme til at garantere arbejdstagernes rettigheder i forhold til at organisere sig og føre kollektive forhandlinger, forhindrer en lang række barrierer i dag colombianerne i at organisere sig. De lovmæssige regulativer til dannelse af fagforeninger blevet en af de største hindringer for at udføre retten til at faglig organisering.³⁰ Mellem 2002-2007 blev 491 fagforeningsinitiativer (ansøgninger) afvist.

Den administrative procedure for at registrere en fagforening har længe været uhensigtsmæssig og stærkt kritiseret af fagbevægelsen. I 2000 kom der en ændring (resolution nr. 2271), der betød, at flere fagforeninger blev indskrevet i 2001 (189 fagforeninger mod kun 70 i 2000). Men tidligere præsident Uribe afskrev resolutionen fra 2000 via en ny resolution (nr. 01875 fra 2002) og efterlod samme restriktioner som tidligere. Siden da er der overalt sket en nedgang i registrering af fagforeninger.³¹

Selv om ILO's konvention nr. 87 siger, at fagforeninger ikke kan opløses via administrative veje, er Colombia det eneste land i Latinamerika, hvor lovgivningen tillader det.

På det offentlige område har Colombia også ratificeret ILO-konventionerne nr. 151 og 154 om organisationsfrihed og kollektive overenskomster (lov 411/1997, 524/1999). Alligevel har flere fagforeninger inden for den offentlige sektor problemer med forhandlinger og strejkeret.

---

³⁰ MH's interview med formanden for USO, Rodolfo Vecino, Bogota 27. juni 2013. USO organiserer både offentligt ansatte i det nationale olieselskab ECOPETROL og privat ansatte i de multinationale selskaber.

³¹ Jose Vidal Castaño 2012.

Både oliearbejdernes formand³² og ILO-koodinatoren bekræfter den offentlige sektors problemer med anerkendelse af overenskomster og strejkeret.

Kollektive forhandlinger

Arbejdsmarkedslovgivningen inddrager tre områder under kollektive forhandlinger. Det første område er kollektive overenskomster (*convenciones colectivas*), som ligner de kollektive overenskomster, vi kender. Det er her, fagforeninger kan gøre deres indflydelse gældende.

Det bedste eksempel er kulminen Cerrejon, hvis arbejdere har opnået en kollektiv overenskomst.³³ Arbejderne her har en stærk fagforening, og deres rettigheder respekteres lettere her end andre steder. Der findes i dag meget få kollektive overenskomster i Colombia. Andre former for aftaler vinder frem på det colombianske arbejdsmarked, som oplever en stigende fleksibilitet. Samtidig er de traditionelle fagforeningers rolle blevet svækket. Ifølge ENS faldt antallet af arbejdere, der er dækket af en overenskomst, fra 129.381 i 2000 til 88.920 i 2009.

Det sker samtidig med et fald i etablering af nye fagforeninger, mere fleksible arbejdsforhold og nye ansættelsesformer.³⁴

Det andet område under de kollektive forhandlinger er kollektive aftaler (*pactos colectivos*), som er aftaler mellem arbejdsgivere og ikke-fagforeningsmedlemmer.

Det tredje område er kollektive kontrakter (*contratos colectivos*) mellem arbejdsgiver(e) og fagforening(er) til brug til udførelse af tjenesteydelser. Dette område har skabt store uenigheder, fordi det tillader brugen af underleverandører og dermed en ny måde at undgå fagforeninger.

Arbejdsmarkedsreformer har bidraget til, at denne form udbredes (blandt andet 789/2002) og dermed svækker fagforeningernes forhandlingsstyrke. Dog er der i dag et lovforslag i Kongressen, som vil forbyde de kollektive kontrakter.

Dette krav var blandt andet inkluderet i den fælles erklæring, som USA og Colombia underskrev i forbindelse med deres frihandelsaftale, hvor en række af de nævnte, kritiske punkter står opført, men hvor fagbevægelsen i dag – et år efter frihandelsaftalens indgåelse – påpeger manglende opfyldelse fra regeringens side.

De nye fleksible kontraktformer på arbejdsmarkedet hjælper heller ikke til at synliggøre retten til at organisere sig og introducere kollektive overenskomster

Mange unge identificerer sig ikke med eller føler sig ikke repræsenteret af de traditionelle fagforeninger, og der er flere eksempler på oprettelse af nye fagforeninger, hvor der ikke tidligere har eksisteret fagforeninger, for eksempel inden for informations- og teknologiområdet, service og handel.

---

³² MH's interview med formanden for USO, Rodolfo Vecino, Bogota 27. juni 2013.

³³ Se den nyeste overenskomst. Cerrejon minearbejderne gik netop i strejke i januar/februar 2013 pga. problemer med at få deres krav igennem i overenskomsten. Det lykkedes efter strejken, og en overenskomsten gældende i tre år blev underskrevet.

³⁴ Der tales om 360 kollektive overenskomster i 2009, men hvor 159 er inden for samme fagforening, bananarbejdernes fagforening. De opgør hver hacienda som en produktiv enhed med egen overenskomst (Jose Vidal).

Strejkeretten

I Colombia er strejkeretten for alle sikret i forfatningen (art. 56 1991) og gennem lovgivning med undtagelse af særlige offentlige serviceområder. Denne undtagelse har medført, at mange offentlige arbejdere slet ikke kan strejke og dermed ikke lægge pres på at få overenskomster (lov 1210 fra 2008). Den offentlige sektor er derfor særligt udsat og har gentagne gange gjort opmærksom på dens begrænsninger og manglende strejkeret og overenskomstaftaler.

Men også på det private arbejdsmarked bliver strejkeretten presset. De seneste arbejdsmarkedsreformer har gjort Colombia til et attraktivt investeringsland med lav minimumsløn, lave arbejdsomkostninger og fleksible ansættelsesforhold.

I sammenligning med landene i regionen har Colombia mange fordele for udenlandske investorer og har derfor de senere år oplevet en stigning i udenlandske investeringer. Kun de stærkeste fagforeninger er i stand til via strejker at lægge pres på colombianske eller udenlandske arbejdsgivere.

De fleste virksomheder har ingen fagforening eller har ansættelsesforhold, der begrænser den faglige aktivitet hos de ansatte.

De private arbejdsgivere og deres organisation

Arbejdsgivernes mest magtfulde interesseorganisation, ANDI³⁵ (dannet i 1944), kan sammenlignes med DI (Dansk Industri) og består af mange store og mellemstore firmaer inden for en række brancher (for eksempel fødevarer, medicinal, metal, industri, tekstil, gas og energi).

De colombianske arbejdsgivere er organiseret i brancheorganisationer, og ofte regionale brancheorganisationer, eftersom Colombia historisk – blandt andet på grund af landets ringe infrastruktur – har været delt op i geografiske regioner uden større indbyrdes kommunikation.

ANDI har de senere år spillet en vigtig rolle som den private sektors mest repræsentative talerør og derved været i dialog med regeringen og kongressen, hver gang økonomiske reformer er under opsejling.

Samtidig er ANDI repræsenteret i diverse internationale organer herunder ILO's Administrative Tribunal og forskellige arbejdskomiteer under OECD. ANDI's netop afdøde formand (1996-2013) Luis Carlos Villegas³⁶, der i dag er med i regeringens fredsforhandlingsteam i Havana, er kendt for at have opbygget en interesseorganisation, som lægger vægt på de demokratiske værdier og bekæmper korrupsionen.

Generelt placerer ANDI's medlemmer sig inden for to politiske fløje. Enten er arbejdsgiverne med præsident Santos og regeringskoalitionen, eller de tilhører gruppen omkring tidligere præsident Uribe, Centro Democrático.

En lang række private firmaer inden for forskellige brancher er gennem årene blevet anklaget for at have stået i ledtog med de paramilitære grupper og narkomafiaen, hvilket er med til at dele den private sektor op i, groft sagt, to grupperinger: de kriminelle og de ikke-kriminelle.

---

³⁵ ANDI, Asociación Nacional de Empresarios de Colombia <http://www.andi.com.co/>

³⁶ ANDI har i august 2013 afholdt sin 69. kongres. Man fik udpeget ny bestyrelse, som i september valgte ny formand Fabio Andrés Saldarriaga og næstformand Rodolfo Plata

Flere multinationale selskaber inden for udvindingsindustrien og agroindustrien har det seneste års tid oplevet stigende arbejdskonflikter og strejker, som afspejler fagforeningernes stigende organisering og indflydelse inden for de multinationale selskaber i Colombia.

Anti-fagforeningskultur

Fem årtiers intern, væbnet konflikt har dannet grobund for en udbredt anti-fagforeningskultur i Colombia. Den stereotype opfattelse at "fagforeningsledere er med i guerrillaen" går langt tilbage i colombiansk historie. Det negative billede af fagbevægelsen og dens politiske tilhørsforhold i et samfund, hvor venstrefløjsspartier siden 1960 har været splittet på spørgsmålet om anvendelse af væbnet kamp (og dermed deres forhold til guerillagrupperne i landet) har spillet en rolle og ikke bidraget til at ændre opfattelsen af fagbevægelsen.

Det colombianske samfund er generelt meget konservativt, og økonomisk stærke højrefløjsgrupper har kontrolleret staten og ikke givet plads til oppositionsgrupper i det politiske system.

Udemokratiske metoder, herunder anti-fagforeningskampagner og forfølgelse af politiske grupper, er fortsat op til i dag. Årtiers manglende og svage opbakning fra de skiftende regeringer, arbejdsgivere og civilsamfundsgrupper generelt har blot været med til yderligere at svække fagforeningerne og deres udvikling.

Den nuværende regering oprettede i 2012 et arbejdsministerium og har for nylig gennemført en oplysningskampagne med det formål at genetablere tillid til og respekt for fagbevægelsen. Men kampagnen ses som et isoleret tiltag og alt for utilstrækkeligt.

At ændre den udbredte, negative opfattelse af faglig organisering på arbejdspladserne og promovere fagforeningernes rolle i en ny fredsproces er ikke noget, der gøres på kort sigt. Det vil tage lang tid og skal opbygges som en systematisk proces med inddragelse af arbejdsgivere, fagforeninger og regeringen, der skal styrke og udvide deres sociale dialog inden for alle samfundssektorer.

Straffrihed

Den dramatiske menneskerettighedssituation omkring fagbevægelsen har i årevis manglet opmærksomhed fra den colombianske regering, arbejdsgiverne og samfundet som helhed – og fra det internationale samfund.

Den høje straffrihed i Colombia for de tusinder af overgreb på fagforeningsmedlemmer er et åbent sår i det colombianske samfund.

Uden opklaring, anerkendelse og retfærdighed vil en forsoning udeblive og dermed give basis for fortsat stigmatisering af fagbevægelsen. Regeringen har offentligt erkendt de alvorlige krænkelser mod fagbevægelsen og har i maj indledt et nyt initiativ med fagbevægelsen for i fælleskab at kortlægge omfang og behov for erstatning og genoprejsning af fagforeningsmedlemmer og pårørende.

Med denne anerkendelse og et retsopgør kan de individuelle ofre og fagbevægelsen som gruppe bedre konsolidere sin rolle i fremtiden som en ligeværdig demokratisk aktør i udviklingen. Den igangsatte proces omkring genoprejsning og erstatning, både individuelt og

kollektivt under *Victims' Law* ses som første skridt på vejen til at nå anerkendelse, retfærdighed og forsoning i den kommende fredsproces.³⁷

Den ny lovgivning, *Victims' Law*, er et redskab for både regering og fagbevægelse og har dannet grundlag for nye rundbordssamtaler mellem regeringen og de tre landsorganisationer CUT, CTC og CGT.

Det forventes, at en omfattende proces inden for *truth, justice and reparation*, både individuel og kollektiv genoprejsning og erstatning til fagforeningsmedlemmer og pårørende samt fagforeningerne, vil finde sted i de kommende år. I den forbindelse forventes det, at der bliver oprettet en sandhedskommission med det vigtigste mål at give ofrene og deres pårørende sandheden om overgrebene samt moralsk genoprejsning.

Retsopgøret (*transitional justice*) er afgørende for, at det colombianske samfund 'heler sårene' og kan komme videre i en forsonings- og fredsopbygningsproces som grundlag for en demokratisk udvikling i fremtiden. Det samme gælder inden for andre sektorer i civilsamfundet (oprindelige folk, afro-colombianere, kvinder, bønder med flere), der har lidt under 50 års væbnet konflikt, og som først i dag kan se en reel mulighed for en afslutning på konflikten.

Trods store anstrengelser i retssystemet er straffrihed (impunity) fortsat høj. Ifølge officielle kilder er der i 96 procent af alle fagforeningsdrabene ikke blevet straffet.³⁸

Overvejelser og anbefalinger

Fredsprocessen i Colombia har brug for stor international opmærksomhed for ikke at ende i en fiasko. Colombia har aldrig tidligere været så tæt på en politisk løsning af den over fem årtier lange, væbnede konflikt. Mange iagttagere taler om fredsforhandlingerne mellem regeringen og FARC (indledt i 2012), som en historisk begivenhed.

De kommende fredsaftaler vil få indvirkning på ikke alene udviklingen i Colombia, men også regionalt og internationalt.

Også Danmark har et ansvar og bør bidrage til, at fredsprocessen og menneskerettighederne konsolideres i de kommende år. I alle de gennemførte interviews opfordres Danmark til at deltage i styrkelse af arbejdstagernes rettigheder i Colombia og til at støtte kapacitetsopbygning af fagbevægelsen.

Danmark kan gøre en forskel. Danmark har flere relevante kompetencer, der kan gøre stor gavn i den colombianske fredsproces, hvor man samtidig ønsker at styrke demokratiet og hermed rette op på de store sociale og økonomiske uligheder i det colombianske samfund. Uligheder, der ifølge uafhængige landeanalyser er største årsag til landets langvarige, interne, væbnede konflikt.

---

³⁷ Referer til møde i Paipa 8.-9. maj 2013 mellem Arbejdsministeriet, Regeringens kontor for hjælp til Ofre og de tre landsorganisationer.

³⁸ Se UNDP rapport vedr. Overgreb på fagforeninger i Colombia: Reconocer el pasado. Construir el futuro. 1984-2011.

At det også er blevet et attraktivt land for mange udenlandske investorer og nye frihandelsaftaler, herunder EU's frihandelsaftale med Colombia (der trådte midlertidig i kraft 1. august 2013), gør det ikke mindre vedkommende at støtte fredsprocessen.

Et kommende samarbejde med den colombianske fagbevægelse vil samtidig give mulighed for, at Danmark får større kendskab til det colombianske arbejdsmarkeds indretning, de produktive sektorer og dermed øge dansk kendskab til Colombia. Et samarbejde vil ligeledes åbne op for nye partnerskaber inden for en række områder, hvor det ikke tidligere har været muligt på grund af Colombias isolering under den lange konflikt.

Ifølge interview med en repræsentant for UNDP i Colombia, har UNDP som følge af manglende donorstøtte, ikke været i stand til at iværksætte en opfølgning af den omfattende undersøgelsesrapport om overgreb på fagbevægelsen, udgivet i 2011.

Imidlertid giver UNDP klart udtryk for, at man er interesseret i at fortsætte med at assistere implementeringen af rapportens anbefalinger og opfordrer Danmark til at støtte dette arbejde.³⁹ UNDP-rapporten bygger på et stort forarbejde og samarbejde med seks colombianske tænketanke/NGO'er, som hver især har udarbejdet en undersøgelse med et specifikt deltema.

Den samlede rapport indeholder således omfattende dokumentation og anbefalinger til, hvordan fagbevægelsen kan styrkes og spille en aktiv rolle som demokratisk aktør i Colombias fremtidige udviklingsproces. Denne opfordring bliver også udtrykt af arbejdsministeriet.⁴⁰

Ligeledes vil det være yderst relevant at tage udgangspunkt i det nu afsluttede spanske ISCOD projekt.⁴¹ Ifølge interview med ISCOD⁴² har projektet, ud over retshjælp til ikke-organiserede arbejdere, afholdt konsultationer i en række regioner og formuleret skitser til kollektiv genoprejsning af fagbevægelsen efter de mange menneskerettighedsovergreb samt øget støtte til individuel erstatning.

Disse grundlæggende overvejelser og forslag er samlet i en publikation⁴³ og danner nu baggrund for ny dialog mellem regeringen og fagbevægelsen med udgangspunkt i at formulere en politik for kollektiv genoprejsning og individuel erstatning baseret på *Victims' Law*.

---

³⁹ Jvf. MHs interview med José Puyana, UNDP-koordinator for God Regeringsførelse og Nicolás Barrios, Projektassistent, UNDP, 25. juni 2013.

⁴⁰ MHs interview med arbejdsministeriet 2. juli 2013

⁴¹ ISCOD, spansk fagforeningsinstitut, der tilhører det spanske forbund UGT, har støttet CUT, CTC og FECODE i samarbejde med den colombianske NGO CODHES, et juridisk retshjælps-program for de arbejdere der ikke er organiseret i fagforeninger. Målgruppe 20.000 arbejdere. Dette flerårige projekt har været finansieret af Spanien (AECID), men grundet den spanske økonomiske krise har man valgt ikke at forlænge i 2013. Projektperiode Okt. 2010 – Dec. 2012

⁴² Héctor Fajardo, direktør, ISCOD fra Spanien (Instituto Sindical de Cooperación al Desarrollo), Bogotá, 4. juni 2013

⁴³ Publikation på spansk 228 sider: Proyecto Reparación Colectiva del Movimiento Sindical en Colombia: Memoria histórica y garantía de los derechos de sus víctimas. Abril 2013.

Interviews

Arbejdsministeriet, international koordinator, Gloria Gaviria, Bogotá 2. juli 2013

Rodolfo Vecino, formand for oliearbejdernes fagforening USO, Bogotá 27. juni 2013

Eberto Enrique Díaz Montes, formand for FENSUAGRO, medlem af CUT. (Federación Nacional Sindical Unitaria Agropecuaria), Bogotá 2. juli 2013

Beethoven Herrera Valencia, nationalkoordinator, ILO i Bogotá, 3. juni 2013

Hans Mathieu, Repræsentant, FESCOL (Friedrich Ebert Stiftung), Bogotá, 14. februar 2013

Jose Ricardo Puyana, koordinator for god regeringsførelse, UNDP, Bogotá, 25. juni 2013
Nicolás Barrios, projektassistent, UNDP, Bogotá 25. juni 2013

Luís Sandoval, Redepaz, tidligere koordinator på ISCOD Colombia projekt, Bogotá, 19. juni 2013

Héctor Fajardo, direktør, ISCOD Colombia (Instituto Sindical de Cooperación al Desarrollo), Bogotá, 4. juni 2013

Marco Romero, direktør, CODHES, Bogotá 8. marts 2013

Manuel Téllez, generalsekretær, CUT-Bogotá-Cundinamarca sektion, 8. marts 2013

Luís Celis, researcher og tidligere medlem af Nuevo Arco Iris, i dag Fundación Paz y Reconciliación, Bogotá 24. juni 2013

Bibliografi

Central Unitaria de Trabajadores de Colombia, CUT

<http://www.cut.org.co/>

CEPAL: Panorama Social de América Latina 2012.

CODHES-ISCOD: Proyecto Reparación Colectiva del Movimiento Sindical en Colombia. Memoria histórica y garantía de los derechos de sus víctimas. April 2013.

Confederación de Trabajadores de Colombia, CTC

<http://www.ctc-colombia.com.co>

Confederación General de Trabajo, CGT

<http://www.cgcolombia.org/>

Delgado, Alvaro: Crisis sindical y reagrupamiento de la izquierda. Razonpublica, maj 2012.

ENS, Escuela Nacional Sindical

<http://www.ens.org.co/index.shtml?apc=a---;1;-:-&x=20167385>

Estudios Económicos de OCDE Colombia. Januar 2013.

European Center for Constitutional and Human Rights, ECCHR. Brev af 9. Oktober 2012.

FESCOL: Panorama del sindicalismo en Colombia. José Vidal Castaño, april 2012.

International platforms and organizations: Report on the human rights situation in Colombia 2008-2012: Universal Periodic Review Colombia 2013.

Ministerio de Trabajo de Colombia

<http://www.mintrabajo.gov.co/>

http://www.ilo.org/dyn/normlex/es/f?p=1000:11200:0::NO:11200:P11200_COUNTRY_ID:102595

Sindicato Nacional de Trabajadores de la Industria del Carbón.

<http://www.sintracarbon.com/>

TUAC, Trade Union Advisory Committee to OECD: Colombia report. 2013.

UNDP report: Reconocer el pasado construir el futuro. Noviembre 2011

<http://www.pnud.org.co/sitio.shtml?x=66637#.UesXS41vi8B>

WOLA letter to Labor Minister Rafael Pardo. 3. juni 2013.

Bilag 1: Fact sheet Colombia

Area	1,138,910 km ²
Border countries	Brazil 1644km, Ecuador 590km, Panama 225km, Peru 1800km, Venezuela 2050km
Coastline	3208km (Caribbean 1760km, Pacific 1448km)
Population	47,70 (2012)
Life expectancy	74 (2011)
GNP growth	4% (2012)
Inflation	3,1% (2012)
GNI per capita	6,990 (2012)
Population below poverty line	34.1 % (2011)
Population in extreme poverty	10.6% (2011)
Gini coefficient	58,5 (2011)
Labour force	23.08 mio (2012)
Labour force by occupation	Agriculture 18%, Industry 18,9%, Service 63,1%
Unemployment	10,3%
Main industries	Oil, coal, minerals (various), food processing, textiles, clothing and footwear, agro industries, transport, communication

Bilag 2:

European Parliament Resolution of June 13th 2012 on the EU Trade Agreement with Colombia and Peru.

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P7-TA-2012-0249+0+DOC+XML+V0//EN>

On 11 June 2012, the European Parliament passed a Resolution calling for the EU Free Trade Agreement with Colombia (and Peru) to include a Road Map on human, environmental and labour rights:

“15. Calls on the Andean countries to ensure the establishment of a **transparent and binding road map on human, environmental and labour rights**, which should be aimed essentially at **safeguarding human rights, enhancing and improving trade unionists’ rights** and protecting the environment; suggests that they take into account the Action Plan related to Labour Rights between Colombia and the US, with particular reference to the following:

- * enforcing and implementing legislation and policy measures which guarantee **freedom of association and the right to bargain collectively**, without loopholes, **in particular for workers in the informal sector, and especially through the elimination of the use of cooperatives, collective pacts or other measures that have the purpose or effect of denying workers their trade union rights or the benefits of a direct employment relationship**;
- * **conducting strict labour inspections** which lead to penalties in the case of discrimination, non-justified dismissals, intimidation and threats against workers;
- * **clear and verifiable steps to strengthen social dialogue** at regional and local level as well as on the part of enterprises;
- * introducing measures to guarantee the **effective enforcement of legislation to protect the environment and biodiversity**, particularly from the negative effects of deforestation and the extraction of raw materials;
- * **taking the necessary steps to end impunity and investigating**, prosecuting and punishing in civil courts those most responsible, both intellectually and materially, for the crimes committed in Colombia;
- * achieving **clear, time-bound and result-based targets** in each of the above areas;
- * calling on the European Commission to immediately begin assisting Colombia and Peru in the establishment and implementation of the above process, and urging it to **produce a regular report to be presented and assessed by the European Parliament;...**”**underlining the fact that some of the targets of this road map should preferably come into effect before the entry into force of the FTA.**”

The European Parliament ratified the Free Trade Agreement (FTA) on the **11 December 2012**